

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 5 від 21.03.2022 року

Голова Приймальної комісії

_____ Віктор ОГНЕВ'ЮК

Програма фахового випробування зі спеціальної освіти

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація: 016.01 Логопедія

Освітня програма: 016.01.01 Логопедія

На основі: освітнього ступеня бакалавр, магістр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та
начальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

протокол № 3 від 09.02.2022 р.

Завідувач кафедри _____ Олена МАРТИНЧУК

Київ 2022

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до Правил прийому до Київського університету імені Бориса Грінченка у 2022 році абітурієнти при вступі на навчання за першим (бакалаврським) рівнем на основі освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня вищої освіти, освітньо-професійного рівня фахової передвищої освіти здобутого за іншою спеціальністю проходять фахове випробування.

Програма фахового випробування спрямована на відбір фахівців, у яких рівень сформованості загальних і фахових компетентностей уможливить оволодіння бакалаврською програмою за освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія.

Можливість отримання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, спеціалізацією 016.01 Логопедія, освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія базується на визначенні вже здобутого рівня знань з основних дисциплін, які вивчаються на першому курсі студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

На фахове випробування виноситься зміст наступних навчальних дисциплін:

- ✓ «Загальна та спеціальна педагогіка з історією»,
- ✓ «Загальна та спеціальна психологія»,
- ✓ «Інклюзивна освіта»,
- ✓ «Вступ до спеціальності».

Студенти, які виявили бажання опанувати освітньо-професійну програму 016.01.01 Логопедія, починаючи з 2 курсу, повинні мати достатній рівень теоретичних знань з вищезазначених обов'язкових дисциплін навчального плану, спрямованих на формування фахових компетентностей.

Форма проведення – тестування.

Тривалість підготовки – 60 хв.

Критерії оцінювання: завдання оцінюється за 200 бальною шкалою.

Фахове випробування проводиться у форматі комп'ютерного тестування, відповідно до Програми фахового випробування. Тестові завдання складаються з теоретичного, аналітичного питань та практичного кейсу.

Критерії оцінювання знань вступників

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності їх викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ

Педагогіка як наука. Предмет і основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки. Завдання розвитку сучасної педагогічної науки.

Особистість як предмет дослідження психологічної та педагогічної наук. Розвиток, виховання і формування особистості. Основні напрями, рушійні сили розвитку. Чинники розвитку: спадковість, середовище, виховання. Поняття соціалізації особистості. Роль провідної діяльності у формуванні особистості. Проблема вікової періодизації в педагогічній науці.

Вчитель нової української школи. Функції, вимоги до особистості вчителя. Зміст педагогічної діяльності: застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток. Компетентності, які характеризують учителя нової української школи. Роль вчителя в сучасному суспільстві.

Дидактика як галузь педагогіки. Історія розвитку дидактики. Предмет і завдання сучасної дидактики. Основні категорії дидактики. Поняття про процес навчання, його особливості. Загальна характеристика процесу навчання: основні компоненти, функції, рушійні сили. Поняття про закони та закономірності навчання. Зовнішні та внутрішні закономірності процесу навчання. Дидактичні принципи та їх класифікація. Характеристика системи принципів навчання.

Поняття про методи, прийоми і технології навчання. Різні наукові підходи до класифікації методів навчання. Характеристика основних груп та окремих методів навчання. Основні види навчання в сучасній школі: пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, комп'ютерне, дистанційне та ін.

Поняття про форми організації навчання. Форми навчання: очна (денна), дистанційна, мережева, екстернатна, сімейна (домашня), форма педагогічного патронажу, очна (вечірня), заочна форма (на рівнях базової та профільної середньої освіти), дуальна. Урок як форма організації навчання. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів. Позаурочні форми організації навчання, їх характеристика.

Суть і завдання контролю у освітньому процесі. Основні види оцінювання результатів навчання учнів: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне семестрове, річне), державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання. Сучасні пошуки шляхів удосконалення перевірки та оцінки знань учнів з особливими освітніми потребами.

Мета і завдання виховання. Суть процесу виховання. Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер. Державні та освітянські документи про мету та завдання виховання. Процес виховання, його особливості, структурні елементи, компоненти та рушійні сили. Загальні закономірності процесу виховання. Поняття про принципи виховання. Класифікація принципів виховання, їх характеристика. Поняття про метод, прийом та засіб виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання в історії педагогічної науки. Специфіка позакласної і позашкільної виховної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.

Поняття про зміст освіти, його компоненти. Теорія розвитку змісту освіти. Чинники, що зумовлюють зміст освіти. Види освіти: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта. Основні документи, що відображають зміст шкільної освіти: навчальний план, навчальна програма, навчальний підручник і посібник. Шляхи удосконалення змісту шкільної освіти.

Поняття про зміст виховання, його особливості в національній школі. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів. Основні напрями виховання. Проблема булінгу у школі, зокрема, в інклюзивному освітньому середовищі. Спільна робота школи, сім'ї та громадськості. Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Залучення громадськості до виховання дітей.

Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки про освіту осіб з особливими освітніми потребами. Об'єкт, предмет, мета і завдання спеціальної педагогіки як науки. Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками. Галузі спеціальної педагогіки (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедагогіка, психокорекційна педагогіка, ортопедагогіка, аутизмпедагогіка).

Суспільство та інвалідність. Медична та соціальна моделі ставлення суспільства до людей з інвалідністю та осіб з особливими освітніми потребами. Сучасна термінологія в умовах оновленої гуманістичної парадигми спеціальної педагогіки. Основні поняття спеціальної педагогіки (порушення, дизонтогенез, корекція, компенсація, соціалізація, абілітація та реабілітація, особи з особливими освітніми потребами, корекційно-компенсаторна робота, корекційна спрямованість навчання, корекційно-розвиткові послуги (допомога), підтримка, психолого-педагогічний супровід тощо).

Теоретичні засади спеціальної педагогіки (дефектології). Наукові концепції Л.С. Виготського та їх значення для становлення і розвитку спеціальної педагогіки (дефектології). Концепція про культурно-історичне походження психіки та формування вищих психічних функцій, концепція про загальні та специфічні закономірності психічного розвитку в нормі та патології, концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини. Сучасні концептуальні засади розвитку системи освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні. Концепція «Нова українська школа».

Сучасні концептуальні засади розвитку системи освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні. Концепція «Нова українська школа». Поняття про принципи організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Періодизація еволюції ставлення суспільства і держави до осіб з порушеннями психофізичного розвитку (за періодизацією М.М. Малофєєва); порівняльна характеристика етапів становлення і розвитку систем спеціальної освіти в Європі та в Україні.

Історія становлення і розвитку національної системи освіти осіб з особливими освітніми потребами. Розвиток спеціальної педагогіки у 20-30 р.р. ХХ ст. Етапи розвитку освіти дітей з особливими потребами за часів незалежності України (за періодизацією О.М. Таранченко). Соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні. Сучасний період розвитку освіти осіб з особливими освітніми потребами. Трансформаційні зміни спеціальної освіти в Україні. Система освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

Загальна характеристика порушень слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями слуху. Система освіти дітей з порушеннями слуху.

Загальна характеристика порушень зору. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями зору. Система освіти дітей з порушеннями зору.

Загальна характеристика ментальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями інтелектуального розвитку. Система освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Загальне поняття про граничні форми інтелектуального порушення і затримку темпу психічного розвитку. Типологія затримок психічного розвитку (класифікація К.С. Лебединської). Психолого-педагогічна характеристика дітей з труднощами у навчанні. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям з труднощами у навчанні.

Загальна характеристика мовленнєвих порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Система логопедичної допомоги і закладів освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями.

Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями опорно-рухового апарату. Система освіти дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Поняття про первазивні порушення. Загальна характеристика розладів аутистичного спектра. Клініко-психолого-педагогічна характеристика осіб з

розладами аутистичного спектра. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям з розладами аутистичного спектра. Система освіти дітей з розладами аутистичного спектра. Можливості розвитку, освіти і соціалізації аутичних осіб.

Поняття про синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ). Причини виникнення СДУГ. Ознаки СДУГ: зниження уваги, гіперактивність та імпульсивність. Клініко-психолого-педагогічна характеристика осіб зі СДУГ. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми зі СДУГ. Поняття про складні та множинні порушення. Загальна характеристика дітей зі складними та множинними порушеннями. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям зі складними та множинними порушеннями.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Зайченко І.В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. К.: ТОВ «АПОТОЛ», 2016. 152 с.
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
4. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
5. Мартинчук О.В. Спеціальна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін.; за ред. О.В. Мартинчук. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. 364 с.
6. Миронова С. Нова Українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
8. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N.M. Bibik. K.: Litera LTD, 2019. 208 s.
9. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвєєва; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Київ: Грамота, 2013. 504 с.
11. Табака О. Зарубіжна педагогіка про розвиток мовлення дошкільників. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 2021, (3), 29-34. <https://doi.org/10.32782/apv/2021.3.5>
12. Фіцула М.М. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

13. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

Додаткова:

1. Костенко Т. Учні початкових класів із порушеннями зору: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків, Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
2. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
3. Недозим І. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.
4. Рібцун Ю. Учні початкових класів із важкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. Львів: Світ, 2020. 264 с.
5. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід : навч.-метод. посібник / Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
6. Учні початкових класів із порушеннями слуху : навчання та розвиток : навч.-метод. посібник / С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 144 с.
7. Чеботарьова О., Гладченко І. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Предмет та задачі загальної психології. Психологія як наука про психіку і психічні явища. Зв'язок психології з іншими науками. Методи психології. Принципи психології: детермінізму, відображення, системності, розвитку, єдності психіки та діяльності.

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища – інтегративна функція психіки. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Свідомість та самосвідомість. Взаємозв'язок розвитку мозку і психіки людини. Проблема співвідношення фізіологічних і психічних процесів. Класифікація психічних явищ: процеси, стани, властивості. Наскрізні психічні процеси за Л.М. Веккером.

Загальне поняття про відчуття. Рефлекторний характер аналізатора. Види відчуттів. Властивості відчуттів. Пороги відчуттів. Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Сприймання як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, константність, структурність,

усвідомленість, апперцепція, активність. Явище апперцепції. Поняття про ілюзію. Взаємозв'язок відчуття та сприймання.

Поняття мислення. Основні види мислення. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація. Поняття мови і мовлення. Функції мовлення. Слово як одиниця мовлення. Семантична та фонематична характеристика слова. Властивості мовлення. Фізіологічні основи мовлення. Взаємозв'язок мислення та мовлення.

Увага як психічний феномен. Основні види та властивості уваги. Психологічні теорії уваги. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті. Теорії та закони пам'яті. Мнемічні процеси. Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Відтворення як процес відновлення образу. Пригадування, впізнання, забування. Основні види пам'яті. Уява як процес перетворення уявлень. Види уяви: активна, пасивна, продуктивна, репродуктивна. Взаємозв'язок між психічними процесами.

Поняття про здібності. Задатки, схильності, здібності. Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Навчальні і творчі здібності. Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. Вроджені задатки і генотип. Сутність поняття інтелект. Структура та види інтелекту. Вимірювання інтелекту. Поняття научуваність.

Сутність емоційно-вольової сфери. Поняття емоції. Основні функції емоцій. Співвідношення понять «емоції» і «почуття». Форми існування емоцій. Основні характеристики емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Основні характеристики настроїв. Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об'єкту. Види почуттів. Загальна характеристика вольових дій. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Довільні і мимовільні рухи. Особливості довільних рухів і дій. Характеристики вольових дій. Взаємозв'язок волі і почуттів. Ступені вольової регуляції. Основні психологічні теорії волі. Порушення вольової поведінки.

Темперамент як властивість особистості. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Базові характеристики типів темпераменту. Сутність поняття характер. Особливості характеру як психічного феномена. Характеристика риси характеру. Поняття акцентуації і психопатії. Поняття діяльності в психології. Психологічна структура діяльності. Основні види діяльності. Спілкування як психологічний феномен.

Сутність поняття особистість. Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості. Потреба як вихідна форма активності живих організмів. Поняття про мотив, мотиваційну сферу особистості. Поняття свідомості, самосвідомості та місце в структурі особистості. Самооцінка та «Я-концепція» – сутність та функції.

Діти з порушеннями психофізичного розвитку (сучасна термінологія спеціальної психології, стереотипи суспільства, медичний та психологічний підходи). Предмет, задачі та принципи спеціальної психології. Взаємозв'язок

спеціальної психології з іншими галузями психології та науками. Характеристика понять: норма, патологія, порушення (дефект), інвалідність.

Сутність феномену порушення розвитку (онтогенез та дизонтогенез). Структура порушення розвитку. Чинники порушень психічного розвитку. Класифікація порушень психічного розвитку. Концепція нормалізації життя. Історичні аспекти вивчення дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація як категорії спеціальної психології. Депривація як причина та наслідок порушення розвитку.

Сурдопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі/нечуючі, пізнооглухлі, слабкочуючі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: сліпі/незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.

Логопсихологія – предмет та задачі. Чинники первинних мовленнєвих порушень. Класифікації мовленнєвих порушень: психолого-педагогічна та клініко-педагогічна. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення.

Ортопсихологія – предмет та задачі. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

Корекційна психопедагогіка – предмет і задачі. Сутність порушення інтелектуального розвитку. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості. Сучасна та застаріла термінологія. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей із затримкою психічного розвитку за К.С Лубовським. Загальна характеристика психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку.

Розлади аутистичного спектра: синдром Канера, синдром Аспергера. Базові діагностичні критерії аутизму. Основні положення про аутизм. Характеристика особистості дитини з аутизмом.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: УАїД «Рада», 2022. 327 с.
2. Загальна психологія: навчальний посібник / О.В. Скрипченко та ін. Київ: Каравелла. 2009. 464 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/505-zagalna-psihologiya-skripchenko-ov-.html>
3. Загальна психологія: підручник / за загальною редакцією С.Д. Максименка 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: «Нова книга». 2004. 704 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk676290.pdf>
4. Кобильченко В. Омельченко І. Спеціальна психологія. Київ: Академія. 2020. 224с.

5. Корольчук М., Крайнюк В., Марченко В. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навчальний посібник. Київ: Ніка-Центр. 2018. 320 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk682758.pdf>
6. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посібник. Київ: МАУП, 2000. 256 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._Zagal%27na_psihologiya.pdf
7. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К. 2020. 564 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12628.pdf>
8. Пахомова Н.Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія: навчальний посібник. Полтава. 2015. 357 с.
9. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини. Київ: Знання. 2008. 359 с.

Додаткова:

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 264 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. Київ. 2009. 1007 с.
3. Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г. Методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного віку. Кам'янець-Подільський 2001. 20 с.
4. Тавровецька Н.І. Формування емоційних реакцій на неуспіх у дітей із затримкою психічного розвитку. Проблеми сучасної психології. 2021. Випуск 2(21). С. 89-96.
5. Шевченко Н.Ф., Булгакова О.Ю., Ціник Я.Л. Особливості прояву агресивності у дітей старшого дошкільного віку. Проблеми сучасної психології. 2021. Випуск 2(21). С.105-112.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти дітей з ООП як основа розвитку необхідних компетенцій для організації та реалізації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти. Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні, вихованні та розвитку для всіх дітей. Середовище, дружнє для дитини, у межах концепції ЮНІСЕФ. Інвалідність та суспільство. Поняття інвалідності в контексті соціальної інтеграції. Визначення поняття «інвалідність». Аналіз понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція».

Завдання та принципи інклюзивної освіти. Соціальна та медична моделі розуміння інвалідності. Переваги інклюзивної освіти для всіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими потребами, педагогів, керівників закладів освіти, інших членів місцевих громад, суспільства загалом. Основні бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні. Наявні виклики.

Міжнародні документи ООН у сфері інклюзивної освіти. Досвід упровадження інклюзивної освіти в різних країнах світу. Досвід упровадження інклюзивної освіти у країнах пострадянського простору.

Етапи розвитку інклюзивної освіти в Україні. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні. Динаміка розвитку інклюзивної освіти в Україні. Сучасний стан спеціальної та інклюзивної освіти в Україні. Законодавство України щодо забезпечення права дітей з ООП на інклюзивну освіту. Упровадження інклюзивної освіти у межах реалізації Концепції Нової української школи. Цінності інклюзивної освіти. Роль школи у просуванні інклюзивних цінностей. Прийняття дітей з особливими потребами у закладах освіти та спільнотах. Характеристика державних освітніх структур і закладів, які забезпечують освіту дітей з ООП в Україні. Система надання освітніх послуг дітям з ООП: заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, заклади спеціальної освіти, навчально-реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри.

Поняття про особливі освітні потреби. Класифікація дітей за українським законодавством, яким необхідно надавати особливі освітні потреби.

Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи універсального дизайну. Архітектурна доступність, розумне пристосування. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП.

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Складники психолого-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги. Основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу. Склад команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП у закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу. Асистент вчителя як учасник освітнього процесу; асистент дитини як відповідальний за соціальний супровід дитини; батьки як активні учасники освітнього процесу дитини з ООП. Взаємодія усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі.

Загальна характеристика діяльності Інклюзивно-ресурсних центрів щодо здійснення комплексного оцінювання розвитку дитини та визначення її особливих освітніх потреб. Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти: розроблення і реалізація Індивідуальної програми розвитку, надання психологопедагогічних та корекційно-розвиткових послуг, створення інклюзивного освітнього середовища, подолання бар'єрів на шляху організації та впровадження інклюзивного навчання, професійне співробітництво в інклюзивному закладі освіти.

Технології інклюзивного навчання. Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з ООП. Технологія спільного викладання. Психолого-педагогічні аспекти оцінювання учнів з ООП. Методи реалізації формульованого оцінювання. Підсумкове оцінювання

результатів навчання учнів з ООП. Портфоліо учня як інструмент оцінювання.

Основні завдання та роль асистента вчителя. Функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особистісні характеристики. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Роль асистента вчителя у забезпеченні навчальних та інших потреб учнів. Порівняння обов'язків учителя та асистента вчителя.

Рекомендована література:

Основна (базова):

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н.М. Дятленко, Н.З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Інвалідність та суспільство: навч.-метод. посіб. / Л.Ю. Байда, О.В. Красюкова-Еннс, С.Ю. Буров та ін.; за заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Красюкової-Еннс. К., 2012. 216 с.
3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / Тім Лорман, Джоан Депплер, Девід Харві; пер. з англ. К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. 296 с.
4. Мартинчук О.В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища: монографія / О.В. Мартинчук. К.: Вид-во учбової літератури, 2018. 420 с. (на кафедрі)
5. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 163 с.
6. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Н.З. Софій, О.В. Онопрієнко, Ю.М. Найда та ін.; за заг. ред. Н.М. Бібік. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
7. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. За заг. ред. А.А. Колупаєвої. К.: «А.С.К.», 2012. 307 с.
8. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.
9. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
10. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навч. посібник. К.: Тов. «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

Додаткова:

1. Данілавічюте Е.А., Літовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. / Тоні Бут; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. К.: «АТОПОЛ», 2010. 96 с.
4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. К.: «Самміт- Книга», 2009. 272 с.
5. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. За заг. ред. А.А. Колупаєвої. К.:«А.С.К.», 2012. 307 с.
6. Софій Н., Найда Ю. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. За заг. ред. В.В. Засенка. К., 2019. 65 с.
7. Martynchuk O., Skrypnyk T., Sofiy N., Bahdanovich Hanssen N. Inclusive education in Ukraine – tension between policy and practice. Dialogues between Northern and Eastern Europe on the Development of Inclusion. Theoretical and Practical Perspectives / Edited By Natallia Bahdanovich Hanssen, Sven-Erik Hansén, Kristina Ström. London: Routledge, 2021. P.148-167. (in English).
8. Skrypnyk T., Maksymchuk M., Martynchuk O., Suprun H., Pavliuk R. Increasing the Competence of Teachers in the Formation of Socio-Emotional Skills of Inclusive Classes Pupils. The New Educational Review. 2021. 65 (3). 224-235. DOI: 10.15804/tner.2021.65.3.18 (in English)
9. Skrypnyk T., Martynchuk O., Klopota O., Gudonis V., Voronsca N. Supporting of children wsth special needs in inclusive environment by the teachers collaboration. Pedagogika. 2020. 138 (2). P. 193–208. DOI: 10.15823/p.2020.138.11

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Предмет, завдання та методологічні основи сучасної логопедії. Логопедія як наука про порушення мовлення, про методи їх попередження, виявлення та подолання засобами спеціального навчання та виховання. Значення терміну «логопедії». Об'єкт і предмет, мета і завдання логопедії як науки. Загальнодидактичні та спеціальні принципи навчання, методи логопедії. Логопедичні форми впливу. Зв'язок логопедії з іншими науками та їх значення для розвитку теорії і практики логопедії. Науковці, які досягли значних результатів у розвитку сучасної логопедії (вітчизняні та зарубіжні персоналії).

Психологічні та лінгвістичні основи логопедії. Сутність теорії мовлення та мовленнєвої діяльності як психологічного підґрунтя логопедії (види реалізації мовлення та мовленнєвої діяльності; мовлення як складова

психічного розвитку дитини; поліфункціональний характер мовлення; співвідношення понять «мова» та «мовлення»; механізми мовленнєвої здатності, форми мовлення; ключові аспекти типового мовленнєвого розвитку; взаємозв'язок мовлення та психічного розвитку). Уявлення про фонологічну систему мови, вчення про складну структуру мовленнєвої діяльності та процес породження мовленнєвого висловлювання як лінгвістичне підґрунтя логопедії (поняття про фонемі, їх сукупність та взаємозв'язком; основні фази у контексті структури мовленнєвої діяльності; модель формування мовленнєвого висловлювання; сутність структурного, функціонального та когнітивного аспектів мовленнєвої діяльності).

Вікова періодизація психомоторного і мовленнєвого розвитку дитини. Періоди розвитку дитини (період немовляти, раннє дитинство, дошкільне дитинство). Особливості сенсомоторного, інтелектуального, емоційно-соціального розвитку, ігрової діяльності дитини з типовим розвитком у контексті становлення мовленнєвої функції.

Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень. Етіологія (причини) мовленнєвих порушень (біологічні і соціально-психологічні, органічні і функціональні, центральні і периферичні). Поняття про структуру порушення (первинні, вторинні, третинні та системні порушення). Розмежування «первинних» мовленнєвих порушень, спричинених ураженням або дисфункцією мовленнєвих механізмів, від «вторинних», які спостерігаються у дітей з порушеннями інтелекту, сенсорної сфери тощо. Короткі відомості про поширеність мовленнєвих порушень.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: УАїД «Рада», 2022. 327 с.
2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.
3. Мельніченко Т.В. Вступ до спеціальності: логопедія. Модуль 2: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., доопр. та доповн. К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. 184 с.
4. Тищенко В.В. Класифікації порушень мовленнєвого розвитку: сучасний стан, протиріччя та шляхи їх усунення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2016. Вип. 32(2). С. 165-169.

Додаткова:

1. Гаврилова Н.С. Класифікації порушень мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 19(1). С. 327-349.

2. Лупінович С.М. Довідник учителя-логопеда. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 112 с.
3. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 239 [1] с. (Серія «Професійний довідник»).
4. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії: навч. посіб. Київ.: Вид-во «Книга-плюс», 2019. 496с.
5. Яковенко І. О., Солонська А. А. Методичний довідник учителя-логопеда: навч.-метод. посіб. 2021. Люкс, Мелітополь.